

Rolnummer 6792
Arrest nr. 154/2018 van 8 november 2018

A R R E S T

In zake: de prejudiciële vraag betreffende de artikelen 1, 2 en 46 van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971, gesteld door de Rechtbank van eerste aanleg Oost-Vlaanderen, afdeling Dendermonde.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters A. Alen en F. Daoût, en de rechters L. Lavrysen, J.-P. Moerman, P. Nihoul, T. Giet en J. Moerman, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter A. Alen,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging*

Bij vonnis van 1 december 2017 in zake A.D. en E.D. tegen A.V. en de bvba « VDA & Co », waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 11 december 2017, heeft de Rechtbank van eerste aanleg Oost-Vlaanderen, afdeling Dendermonde, de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schenden de artikelen 1, 2 en 46 van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre zij aan de lasthebber en de aangestelde van [de] werkgever van een persoon die een individuele beroepsopleiding volgt, zoals bedoeld in de artikelen 90 en volgende van het besluit van de Vlaamse Regering van 5 juni 2009 houdende de organisatie van de arbeidsbemiddeling en de beroepsopleiding, het voordeel van de immuniteit weigeren die de lasthebber en de aangestelde van de werkgever genieten die zijn bedoeld in artikel 46, § 1, van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 ? ».

Memories zijn ingediend door :

- A.D. en E.D., bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. P. De Block, advocaat bij de balie te Dendermonde;

- A.V., bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. E. De Ridder, advocaat bij de balie te Dendermonde;

- de Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. P. Slegers en Mr. C. Poulussen, advocaten bij de balie te Brussel.

Memories van antwoord zijn ingediend door :

- A.D. en E.D.;

- de Ministerraad.

Bij beschikking van 18 juli 2018 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers J. Moerman en J.-P. Moerman te hebben gehoord, beslist dat de zaak in staat van wijzen is, dat geen terechtzitting zal worden gehouden, tenzij een partij binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek heeft ingediend om te worden gehoord, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten zullen worden gesloten op 19 september 2018 en de zaak in beraad zal worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, is de zaak op 19 september 2018 in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschied

Op 15 december 2011 werd A.D. het slachtoffer van een arbeidsongeval. A.D. volgde op dat ogenblik, via de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (hierna : VDAB), bij de bvba « VDA & Co » een individuele beroepsopleiding, zoals bedoeld in de artikelen 90 en volgende van het besluit van de Vlaamse Regering van 5 juni 2009 houdende de organisatie van de arbeidsbemiddeling en de beroepsopleiding.

De Correctionele Rechtbank te Gent is van oordeel dat zowel de bvba « VDA & Co », als haar zaakvoerder A.V. zich schuldig hebben gemaakt aan het plegen van de misdrijven waarvan zij worden verdacht.

Op burgerrechtelijk vlak beroept A.V. zich op artikel 46 van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971, volgens welk het slachtoffer van een arbeidsongeval slechts in de in die bepaling vermelde gevallen een rechtsvordering inzake burgerrechtelijke aansprakelijkheid kan instellen tegen de werkgever, diens lasthebber of diens aangestelde.

De Rechtbank is van oordeel dat personen die een individuele beroepsopleiding volgen, in beginsel niet onder het toepassingsgebied van de arbeidsongevallenwet vallen en dat de desbetreffende werkgever zich bijgevolg niet kan beroepen op artikel 46 van die wet. De Rechtbank stelt evenwel vast dat de werkgever, krachtens artikel 95 van het voormelde besluit van de Vlaamse Regering van 5 juni 2009, verplicht is de cursist te verzekeren tegen ongevallen tijdens de opleiding en op de weg van en naar de opleidingsplaats, en dat die verzekering dezelfde waarborgen dient te verlenen als die vermeld in de arbeidsongevallenwet.

Bij vonnis van 17 april 2015 heeft de Rechtbank een prejudiciële vraag gesteld aan het Hof, waarop werd geantwoord bij het arrest nr. 51/2016 van 24 maart 2016. De Rechtbank stelt vast dat het Hof heeft geoordeeld dat de artikelen 1, 2 en 46 van de arbeidsongevallenwet de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet schenden, in zoverre de werkgever zich niet kan beroepen op de uit artikel 46 voortvloeiende burgerrechtelijke immunititeit wanneer het slachtoffer van een arbeidsongeval een persoon is die een individuele beroepsopleiding bij hem volgt.

De Rechtbank is van oordeel dat het Hof zich in het voormelde arrest uitsluitend heeft uitgesproken over de rechtspositie van de werkgever en niet over die van de aangestelde of de lasthebber van de werkgever en acht het om die reden aangewezen bovenvermelde prejudiciële vraag te stellen aan het Hof.

III. In rechte

- A -

A.1. A.D. en E.D., eisende partijen voor de verwijzende rechter, zijn van oordeel dat de prejudiciële vraag, gelet op het arrest nr. 51/2016 van 24 maart 2016 van het Hof, overbodig is, en dat zij om dezelfde redenen als die welke zijn vermeld in dat arrest ontkennend dient te worden beantwoord.

A.2.1. A.D. en E.D. menen dat een persoon die een individuele beroepsopleiding volgt buiten het toepassingsgebied van de arbeidsongevallenwet valt, waardoor de werkgever bij wie die persoon zijn beroepsopleiding volgt, geen beroep kan doen op de immuniteitsregeling waarin is voorzien in artikel 46 van de arbeidsongevallenwet. Zij wijzen erop dat de arbeidsongevallenwet, krachtens artikel 1 ervan, van toepassing is op de personen die als werkgever, werknemer of daarmee gelijkgestelde, geheel of gedeeltelijk vallen onder de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, en dat artikel 1, § 3, van die laatste wet de diensten voor school- of beroepsoriëntering die tot de openbare sector behoren uitdrukkelijk van haar toepassingsgebied uitsluit. Vermits de overeenkomst betreffende de individuele beroepsopleiding gesloten wordt met de VDAB en vermits die dienst moet worden beschouwd als een tot de openbare sector behorende dienst voor beroepsoriëntering, kan de werkgever bij wie een persoon een individuele beroepsopleiding volgt, zich niet beroepen op de arbeidsongevallenwet.

A.2.2. Uit artikel 93 van het besluit van de Vlaamse Regering van 5 juni 2009 houdende de organisatie van de arbeidsbemiddeling en de beroepsopleiding leiden A.D. en E.D. af dat de kosten verbonden aan de tewerkstelling van een persoon die een individuele beroepsopleiding volgt, aanzienlijk lager zijn dan de kosten

verbonden aan de tewerkstelling van een werknemer op basis van een arbeidsovereenkomst, omdat de werkgever geen loon, sociale bijdragen, vakantiegeld en eindejaarspremies dient te betalen. Zij zijn van oordeel dat de verzekeringsovereenkomst die de werkgever dient te sluiten niet mag worden verward met de arbeidsongevallenverzekering.

A.2.3. A.D. en E.D. menen dat de arbeidsovereenkomsten verschillen van de overeenkomsten die worden gesloten tussen een werkgever en een persoon die een individuele beroepsopleiding volgt en dat de toepasselijke regels aldus niet vergelijkbaar zijn. Zij wijzen erop dat een werknemer die arbeidsongeschikt wordt, volgens de arbeidsongevallenwet, in beginsel een maandelijkse arbeidsongevallenuitkering ontvangt, terwijl de persoon die een individuele beroepsopleiding volgt en die het slachtoffer is van een arbeidsongeval een eenmalige uitkering ontvangt.

A.2.4. A.D. en E.D. zijn van oordeel dat de lasthebbers en de aangestelden van de werkgever van een cursist in individuele beroepsopleiding die het slachtoffer is van een arbeidsongeval, zich evenmin kunnen beroepen op de immunitetsregeling waarin is voorzien in artikel 46 van de arbeidsongevallenwet, en dat het daardoor in het leven geroepen verschil in behandeling wordt verantwoord door de eigenheid van de stelsels van de individuele beroepsopleiding en van de arbeidsongevallenwet.

A.3. A.V., verwerende partij voor de verwijzende rechter, is van oordeel dat de prejudiciële vraag bevestigend dient te worden beantwoord.

A.4.1. Een werkgever die een persoon tewerkstelt op basis van een arbeidsovereenkomst is volgens A.V. voldoende vergelijkbaar met een werkgever bij wie een persoon een individuele beroepsopleiding volgt, omdat in beide gevallen het verlenen van arbeid het voorwerp uitmaakt van de overeenkomst, zij het met de nuance dat bij een individuele beroepsopleiding ook aandacht uitgaat naar het opleidingsaspect. Hij meent dat in beide contractuele verhoudingen het risico op een arbeidsongeval identiek is. Hij meent ook dat de gemeenrechtelijke verzekering die de werkgever dient af te sluiten voor een cursist in individuele beroepsopleiding vergelijkbaar is met de arbeidsongevallenverzekering geregeld in de arbeidsongevallenwet, vermits zij beogen een identiek risico te dekken.

A.4.2. A.V. is van oordeel dat de omstandigheid dat er minder financiële lasten zijn verbonden aan het tewerkstellen van een persoon via een individuele beroepsopleiding, geen verantwoording kan vormen voor het in het geding zijnde verschil in behandeling. Hij wijst erop dat ook de tewerkstelling van een leerjongen financieel gunstig is voor de werkgever, vermits aan de leerjongen een minimumvergoeding wordt uitbetaald en dit tegen gunstige RSZ-voorwaarden. Hij is van oordeel dat de wijze waarop de sociale zekerheid wordt gefinancierd te dezen ondergeschikt is aan de vaststelling dat het in beide te vergelijken situaties gaat om personen die arbeid verrichten, waarbij een risico op een arbeidsongeval aanwezig is. Hij meent dan ook dat het discriminerend is dat de werkgever die een persoon tewerkstelt via een individuele beroepsopleiding zich niet kan beroepen op de immunitetsregeling waarin is voorzien in de arbeidsongevallenwet, terwijl de werkgever die een werknemer of een leerjongen tewerkstelt zich wel op die regeling kan beroepen.

A.5.1. De Ministerraad leidt uit artikel 1, 1°, van de arbeidsongevallenwet af dat enkel diegenen die bijdrageplichtig zijn in de sociale zekerheid onder het toepassingsgebied van die wet vallen, zij het dat daarop enkele uitzonderingen gelden.

Hij zet uiteen dat de arbeidsongevallenwet op drie pijlers steunt: ten eerste, de objectieve foutloze aansprakelijkheid van de werkgever, ten tweede, de forfaitaire schadeloosstelling van het slachtoffer en, ten derde, de burgerrechtelijke immunitet van de werkgever, die verhindert dat het slachtoffer een burgerrechtelijke vordering instelt tegen de werkgever. Hij beklemtoont dat de burgerrechtelijke immunitet van de werkgever een essentieel onderdeel vormt van het compromis waarop de arbeidsongevallenwet steunt en dat de wetgever met die immunitet de sociale vrede binnen de bedrijven veilig heeft willen stellen, alsmede de financiële last voor de werkgevers heeft willen beperken.

A.5.2. De Ministerraad meent dat onder het in artikel 5 van de arbeidsongevallenwet vervatte begrip « werkgever » ook de aangestelde en de lasthebber van de werkgever dienen te worden begrepen. Het begrip lasthebber dient volgens hem in dezelfde zin te worden begrepen als in het Burgerlijk Wetboek, meer bepaald de persoon die met een lastgevingscontract is verbonden aan de werkgever en die daardoor optreedt als diens vertegenwoordiger ten aanzien van de werknemers. Hij wijst erop dat, in het geschil voor de verwijzende rechter, de zaakvoerder van de bvba « VDA & Co », meer bepaald A.V., dient te worden beschouwd als de lasthebber van de werkgever, die als natuurlijke persoon optreedt namens de rechtspersoon-werkgever.

Hij meent dat de lasthebber en de aangestelde van de werkgever, binnen de grenzen vervat in artikel 46 van de arbeidsongevallenwet, de immuniteit genieten waarin is voorzien in dat artikel. Hij wijst er evenwel op dat die regeling enkel toepasselijk is wanneer het slachtoffer van een arbeidsongeval een werknemer of een leerjongen is en dus niet wanneer het slachtoffer een cursist in individuele beroepsopleiding is.

A.5.3. De Ministerraad wijst erop dat de aansteller, krachtens artikel 1384, derde lid, van het Burgerlijk Wetboek, vermoed wordt aansprakelijk te zijn voor de schade veroorzaakt door de fout die de aangestelde begaat in de uitoefening van zijn functie. Hij leidt daaruit af dat de aangestelde, ook in het gemeen recht, geniet van een bepaalde vorm van immuniteit.

Met betrekking tot de lastgeving, verwijst de Ministerraad naar artikel 1998 van het Burgerlijk Wetboek. Hij leidt eruit af dat de lasthebber een volledige immuniteit geniet voor de contractuele fouten begaan binnen de perken van zijn mandaat. Wanneer de lasthebber contractuele fouten begaat buiten de perken van zijn mandaat, beschikt hij volgens hem niet over een immuniteit, tenzij de lastgever de betrokken rechtshandeling bekrachtigt of indien er sprake is van zaakwaarneming, vermogensvermeerdering zonder oorzaak of schijnmandaat. Hij verwijst eveneens naar artikel 1997 van het Burgerlijk Wetboek en meent dat daaruit volgt dat de lasthebber geen immuniteit geniet voor buitencontractuele fouten, tenzij wanneer de derde voldoende kennis had van de volmacht. Hij meent dat de lasthebber daarnaast, in de fase van de uitvoering van de overeenkomst, de quasi-immuniteit van de uitvoeringsagent geniet, inhoudende dat hij niet kan worden aangesproken door de contractuele derde, tenzij de voorwaarden van samenloop zijn vervuld. In geval van bedrog en opzet, blijft de lasthebber in het gemeen recht volgens hem wel aansprakelijk.

A.5.4. De Ministerraad zet vervolgens uiteen dat de individuele beroepsopleiding, geregeld in de artikelen 90 en volgende van het besluit van de Vlaamse Regering van 5 juni 2009, de werkgever toelaat een werkzoekende op maat van zijn bedrijf op te leiden. Hij wijst erop dat enkel de VDAB kan beslissen of een werkzoekende een individuele beroepsopleiding kan volgen. Hij zet uiteen dat de werkgever in het kader van een individuele beroepsopleiding geen loon, geen socialezekerheidsbijdragen, geen eindejaarspremie en geen vakantiegeld dient te betalen en dat het inkomen van de cursist bestaat uit, enerzijds, een vervangingsinkomen en, anderzijds, een door de werkgever te betalen productiviteitspremie, die het verschil vormt tussen het vervangingsinkomen en het normale loon. Hij wijst erop dat de werkgever de cursist dient te verzekeren tegen ongevallen tijdens de opleiding en op de weg naar en van de opleidingsplaats via een gemeenrechtelijke verzekering die dezelfde waarborgen biedt als een arbeidsongevallenverzekering in het kader van de arbeidsongevallenwet.

A.6. De Ministerraad is van oordeel dat de te vergelijken categorieën van personen zich in objectief verschillende situaties bevinden.

Uit het arrest nr. 94/2009 van 4 juni 2009 leidt hij af dat het verschil in behandeling tussen de cursisten in individuele beroepsopleiding, enerzijds, en de werknemers en leerjongens, anderzijds, berust op een objectief criterium, namelijk de wijze waarop de schade wordt verzekerd. Hij is van oordeel dat beide categorieën een verschillende bescherming genieten, maar dat die bescherming evenwaardig is en consistent is binnen het systeem dat door de verschillende wetgevers is uitgewerkt. Hij meent dat het verschil in behandeling wordt verantwoord door de eigenheid van de stelsels waaraan beide categorieën van personen zijn onderworpen en wijst erop dat dit ook door het Hof werd beklemtoond in zijn arrest nr. 51/2016 van 24 maart 2016.

De Ministerraad meent dat het in de prejudiciële vraag vermelde verschil in behandeling tussen lasthebbers en aangestelden van de werkgever, naargelang het slachtoffer van het arbeidsongeval een cursist in individuele opleiding, dan wel een werknemer of een leerjongen is, eveneens wordt verantwoord door de eigenheid van de stelsels van de arbeidsongevallenwet en van de individuele beroepsopleiding. De lasthebber en de aangestelde van de werkgever van een persoon die een individuele beroepsopleiding volgt, bevindt zich volgens hem immers in een verschillend wettelijk kader dan de lasthebber en de aangestelde van de werkgever van een werknemer of een leerjongen.

- B -

B.1. De prejudiciële vraag betreft de artikelen 1, 2 en 46 van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971, die bepalen :

« Art. 1. Deze wet vindt toepassing op alle personen die als werkgever, werknemer of daarmee gelijkgestelde, geheel of gedeeltelijk vallen onder :

1° de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944, betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders;

2° [...];

3° de besluitwet van 7 februari 1945, betreffende de maatschappelijke veiligheid van de zeelieden ter koopvaardij.

Art. 2. Deze wet vindt eveneens toepassing op de reders die hun eigen schip exploiteren; zij worden geacht zowel werkgever als werknemer te zijn ».

« Art. 46. § 1. Ongeacht de uit deze wet voortvloeiende rechten blijft de rechtsvordering inzake burgerlijke aansprakelijkheid mogelijk voor de getroffene of zijn rechthebbenden :

1° tegen de werkgever die het arbeidsongeval opzettelijk heeft veroorzaakt of die opzettelijk een ongeval heeft veroorzaakt dat een arbeidsongeval tot gevolg heeft;

2° tegen de werkgever wanneer het arbeidsongeval schade aan goederen van de werknemer heeft veroorzaakt;

3° tegen de lasthebber of aangestelde van de werkgever die het arbeidsongeval opzettelijk heeft veroorzaakt;

4° tegen de personen, andere dan de werkgever, zijn lasthebbers of aangestelden, die voor het ongeval aansprakelijk zijn;

5° tegen de werkgever, zijn lasthebbers of aangestelden, wanneer het ongeval zich voordoet op de weg naar en van het werk;

6° tegen de werkgever, zijn lasthebbers of aangestelden, wanneer het ongeval een verkeersongeval betreft. Onder verkeersongeval wordt verstaan ieder ongeval in het wegverkeer waarbij één of meer al dan niet gemotoriseerde voertuigen zijn betrokken en dat verband houdt met het verkeer op de openbare weg;

7° tegen de werkgever die de wettelijke en reglementaire bepalingen betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk zwaarwichtig heeft overtreden en die daardoor de werknemers aan het risico van arbeidsongevallen heeft blootgesteld, terwijl

de ambtenaren die zijn aangewezen om toezicht te houden op de naleving van die bepalingen, in toepassing van artikelen 43 tot 49 van het Sociaal Strafwetboek hem schriftelijk :

- a) hebben gewezen op het gevaar waaraan hij deze werknemers blootstelt;
- b) hebben medegedeeld welke overtredingen werden vastgesteld;
- c) passende maatregelen hebben voorgeschreven;
- d) [...].

De burgerlijke aansprakelijkheidsvordering wordt niet toegelaten tegen de werkgever die bewijst dat het ongeval mede is toe te schrijven aan de niet naleving door de getroffen werknemer van de hem voorafgaandelijk door de werkgever schriftelijk ter kennis gebrachte veiligheidsinstructies terwijl de nodige veiligheidsmiddelen hem ter beschikking werden gesteld.

§ 2. Onverminderd de bepalingen van § 1, is de verzekeringonderneming verplicht de vergoedingen, die voortvloeien uit deze wet te betalen binnen de bij de artikelen 41 en 42 gestelde termijn.

De volgens het gemeen recht toegekende vergoeding, die geen betrekking kan hebben op de vergoeding van de lichamelijke schade zoals zij gedekt is door deze wet, mag samengevoegd worden met de krachtens deze wet toegekende vergoedingen ».

B.2. Het Hof wordt gevraagd of die bepalingen bestaanbaar zijn met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, doordat de lasthebber en de aangestelde van de werkgever zich niet kunnen beroepen op de uit artikel 46 van de arbeidsongevallenwet voortvloeiende burgerrechtelijke immuniteit wanneer het slachtoffer van een arbeidsongeval een persoon is die een individuele beroepsopleiding bij de werkgever volgt, zoals bedoeld in de artikelen 90 en volgende van het besluit van de Vlaamse Regering van 5 juni 2009 houdende de organisatie van de arbeidsbemiddeling en de beroepsopleiding.

B.3.1. Krachtens artikel 46 van de arbeidsongevallenwet kunnen slachtoffers van arbeidsongevallen of hun rechthebbenden tegen de werkgever, zijn lasthebbers en aangestelden, enkel een rechtsvordering inzake burgerrechtelijke aansprakelijkheid instellen in de erin opgesomde gevallen. Die bepaling heeft tot gevolg dat de werkgever, zijn lasthebbers en aangestelden bij arbeidsongevallen in beginsel beschikken over een burgerrechtelijke immuniteit.

B.3.2. De in artikel 46, § 1, van de arbeidsongevallenwet gebruikte begrippen « lasthebber » en « aangestelde » dienen in hun gemeenrechtelijke betekenis te worden begrepen.

Krachtens artikel 1984 van het Burgerlijk Wetboek is lastgeving « een handeling, waarbij een persoon aan een ander de macht geeft om iets voor de lastgever en in zijn naam te doen », waarbij het contract slechts tot stand komt door de aanneming van de lasthebber. Uit de rechtspraak van het Hof van Cassatie blijkt dat lastgeving veronderstelt dat de lasthebber wordt belast met het stellen van rechtshandelingen (Cass., 27 maart 1968, *Arr. Cass.*, 1968, p. 977; 7 oktober 1974, *Arr. Cass.*, 1975, p. 169). De lasthebber van de werkgever dient aldus te worden beschouwd als de persoon die krachtens een overeenkomst gelast is met het verrichten van rechtshandelingen namens en voor rekening van de werkgever. Wanneer de werkgever een vennootschap is, dienen de zaakvoerder en de bestuurders van de vennootschap in beginsel te worden beschouwd als lasthebbers van de vennootschap.

Het begrip « aangestelde », vervat in artikel 46, § 1, van de arbeidsongevallenwet, heeft dezelfde betekenis als in artikel 1384, derde lid, van het Burgerlijk Wetboek (Cass., 5 januari 1970, *Arr. Cass.*, 1970, p. 390; 3 maart 1971, *Arr. Cass.*, 1971, p. 636), naar luid waarvan zij die anderen aanstellen, aansprakelijk zijn voor de schade door hun aangestelden veroorzaakt in de bediening waartoe zij hen gebezigd hebben. De aangestelde van de werkgever betreft dus iedere persoon die onder het gezag staat van dezelfde werkgever als het slachtoffer van het arbeidsongeval.

B.3.3. De in artikel 46, § 1, van de arbeidsongevallenwet geregelde burgerrechtelijke immuniteit voor de werkgever, zijn lasthebbers en zijn aangestelden maakt deel uit van de krachtlijnen waarop de arbeidsongevallenwet is gebaseerd.

De arbeidsongevallenwet gaat terug op de wet van 24 december 1903 betreffende de vergoeding van schade voortspuitende uit ongevallen, die voorzag in een forfaitaire vergoeding voor schade ten gevolge van een arbeidsongeval, waarbij de forfaitaire aard van de vergoeding meer bepaald was ingegeven door een van het gemeen recht afwijkende aansprakelijkheidsregeling die niet uitgaat van het begrip « fout », maar van het begrip « professioneel risico », en van het verdelen van dat risico over de werkgever en het slachtoffer van het arbeidsongeval.

Enerzijds, werd de werkgever, zelfs zonder dat hem enige schuld trof, steeds aansprakelijk gesteld voor de schade ten gevolge van het arbeidsongeval opgelopen door het slachtoffer. Niet alleen werd het slachtoffer op die manier vrijgesteld van het vaak zeer moeilijk te leveren bewijs van de schuld van de werkgever of zijn aangestelde en van het oorzakelijk verband tussen die schuld en de geleden schade. Bovendien zou zijn eventuele eigen (onopzettelijke) fout de vergoeding niet in de weg staan, noch tot zijn aansprakelijkheid leiden, indien door die fout een derde een arbeidsongeval zou overkomen. Anderzijds, ontving het slachtoffer van het arbeidsongeval een forfaitaire schadevergoeding, waardoor het slechts gedeeltelijk werd vergoed voor de geleden schade. Door verschillende wetswijzigingen werd het vergoedingsniveau van oorspronkelijk 50 % van het « basisloon » uitgebreid naar 66 % en 100 %.

Bij de totstandkoming van de arbeidsongevallenwet werd het systeem gewijzigd door het invoeren van de verplichte verzekering, krachtens welke de werknemer zich niet meer richt tot de werkgever maar tot de « wetsverzekeraar ». De schade opgelopen door de werknemer en niet langer de aansprakelijkheid van de werkgever werd vanaf dan verzekerd, waardoor het systeem gelijkenis vertoont met een mechanisme van sociale verzekering.

B.3.4. Het doel van het systeem van de vaste vergoeding bestaat niet alleen erin het inkomen van de werknemer te beschermen tegen een mogelijk professioneel risico, maar ook de sociale vrede binnen de bedrijven te handhaven door een toename van het aantal processen inzake aansprakelijkheid uit te sluiten.

De vaste vergoeding zal in bepaalde gevallen groter zijn dan wat het slachtoffer had kunnen verkrijgen door een gemeenrechtelijke vordering in te stellen tegen de dader van de fout die het ongeval heeft veroorzaakt en, in andere gevallen, minder groot.

De financiering van het systeem van de vaste vergoeding wordt gewaarborgd door de werkgevers, die sinds 1971 verplicht zijn een verzekering inzake arbeidsongevallen te sluiten en de kosten van de premies te dragen. De bekommernis om de financiële last die hiervan het gevolg is niet te verzwaren door een eventuele gemeenrechtelijke vergoedingsverplichting, heeft de wetgever ertoe gebracht de gevallen te beperken waarin de werkgever burgerlijk aansprakelijk kan worden gesteld. Die bekommernis en de nagestreefde doelstelling

betreffende het handhaven van de sociale vrede binnen de bedrijven, hebben de wetgever eveneens ertoe gebracht de gevallen te beperken waarin de lasthebbers en de aangestelden van de werkgever burgerlijk aansprakelijk kunnen worden gesteld.

B.4. Het stelsel van de arbeidsongevallenwet wijkt aldus af van het gemeenrechtelijke aansprakelijkheidsstelsel.

Zoals het Hof reeds meermaals heeft geoordeeld (zie de arresten nrs. 115/2002, 102/2004, 124/2004, 64/2008 en 51/2016), is dat afwijkende stelsel in beginsel verantwoord, en kan om die reden worden aanvaard dat bij een nadere vergelijking met het gemeenrechtelijke stelsel verschillen in behandeling aan het licht komen, nu eens in de ene zin, dan weer in de andere, onder voorbehoud dat elk van de in het geding zijnde regels dient overeen te stemmen met de logica van het stelsel waarvan die regel deel uitmaakt.

B.5.1. De artikelen 1 en 2 van de arbeidsongevallenwet hebben betrekking op het toepassingsgebied van die wet.

Krachtens artikel 1 is de arbeidsongevallenwet van toepassing op alle personen die als werkgever, werknemer of daarmee gelijkgestelde geheel of gedeeltelijk vallen onder (1) de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders en (2) de besluitwet van 7 februari 1945 betreffende de maatschappelijke veiligheid van de zeelieden ter koopvaardij.

Krachtens artikel 2 is de wet eveneens van toepassing op de reders die hun eigen schip exploiteren; zij worden geacht zowel werkgever als werknemer te zijn.

B.5.2. De feiten van de zaak die hangende is voor de verwijzende rechter doen ervan blijken dat te dezen uitsluitend artikel 1, 1°, van de arbeidsongevallenwet - waarin wordt verwezen naar de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders - van belang is. De partijen in die zaak betreffen immers geen zeelieden ter koopvaardij, noch reders die hun eigen schip exploiteren.

B.5.3. Krachtens artikel 1, § 1, eerste lid, van de voormelde wet van 27 juni 1969, is die wet van toepassing op de werknemers en de werkgevers die door een arbeidsovereenkomst zijn verbonden.

Daarnaast worden, voor de toepassing van die wet, met werknemers gelijkgesteld : de leerjongens en de personen tot wie de Koning die toepassing ter uitvoering van artikel 2, § 1, 1°, uitbreidt. Met werkgevers worden gelijkgesteld : de personen die leerjongens tewerkstellen en de personen die door de Koning zijn aangewezen bij toepassing van artikel 2, § 1, 1° (artikel 1, § 1, tweede lid, van de wet van 27 juni 1969, in de redactie van toepassing op het geschil voor de verwijzende rechter).

Uit artikel 2, § 1, 1°, van de wet van 27 juni 1969 blijkt dat de Koning personen slechts kan gelijkstellen met werkgevers, voor zover arbeidsprestaties tegen loon onder hun gezag worden verricht (Cass., 12 september 1994, D.94.0008.N).

B.6.1. De individuele beroepsopleiding wordt in de Vlaamse Gemeenschap geregeld in het - ter uitvoering van het decreet van 7 mei 2004 tot oprichting van het publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap « Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding » genomen - besluit van de Vlaamse Regering van 5 juni 2009 houdende de organisatie van de arbeidsbemiddeling en de beroepsopleiding.

B.6.2. Krachtens artikel 90 van dat besluit wordt onder individuele beroepsopleiding verstaan : « de beroepsopleiding, vermeld in artikel 61, 1°, als ze wordt verstrekt in een onderneming, een vereniging zonder winstoogmerk of bij een administratieve overheid ».

Krachtens de artikelen 91 en 92 beslist de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling (hierna : VDAB) of een werkzoekende een individuele beroepsopleiding kan volgen, bepaalt hij, binnen de in artikel 92 bepaalde grenzen, de duur van die opleiding en beslist hij over de verlenging of voortijdige beëindiging ervan.

Krachtens artikel 93 ontvangt de cursist een « productiviteitspremie », waarvan het bedrag in beginsel wordt uitgedrukt als een percentage van het verschil tussen het normale loon van het beroep en het inkomen waarop de cursist recht heeft op grond van werkloosheid, leefloon of financiële maatschappelijke dienstverlening. De productiviteitspremie wordt door

de VDAB betaald aan de cursist, maar de onderneming waar de cursist de opleiding volgt, is aan de VDAB maandelijks een bedrag verschuldigd dat overeenstemt met de percentages van het verschil tussen het normale loon van het beroep en de gemiddelde werkloosheidsuitkering, die door de VDAB wordt bepaald.

Krachtens artikel 94 verbindt de werkgever zich ertoe met de cursist die in zijn onderneming een individuele beroepsopleiding heeft gevolgd, onmiddellijk na het einde van de opleiding een arbeidsovereenkomst te sluiten die in beginsel voor onbepaalde duur dient te gelden.

B.6.3. Daaruit blijkt dat de cursist die een individuele beroepsopleiding volgt in een onderneming, geen arbeid voor die onderneming verricht tegen een loon en niet met die onderneming is verbonden door een arbeidsovereenkomst. De cursist kan aldus niet worden beschouwd als een werknemer in de zin van de arbeidsongevallenwet. Ofschoon de Koning, krachtens artikel 3 van de arbeidsongevallenwet, het toepassingsgebied van die wet kan uitbreiden tot andere categorieën van personen, heeft Hij dat, wat de cursisten in individuele beroepsopleiding betreft, niet gedaan.

B.7. Precies vanwege het feit dat de personen die een individuele beroepsopleiding volgen in een onderneming, niet onder het toepassingsgebied van de arbeidsongevallenwet vallen, heeft de Vlaamse Regering, in artikel 95 van het voormelde besluit van 5 juni 2009, erin voorzien dat de werkgever de cursist dient te verzekeren tegen ongevallen tijdens de opleiding en op de weg van en naar de opleidingsplaats. Die verzekering dient dezelfde waarborgen te verlenen als de waarborgen vermeld in de arbeidsongevallenwet en de uitvoeringsbesluiten ervan. Bij een ongeval wordt de vergoeding berekend op basis van het loon waarop een meerderjarige werknemer in loondienst die tewerkgesteld is in het aan te leren beroep, recht heeft.

B.8.1. Uit het feit dat de verhouding tussen de werkgever en de cursist niet wordt beheerst door een arbeidsovereenkomst en uit het ontbreken van bepalingen die het toepassingsgebied van de arbeidsongevallenwet uitbreiden tot de cursist en de werkgever bij wie de individuele opleiding wordt gevolgd, volgt eveneens dat de werkgever, zijn lasthebbers en zijn aangestelden zich niet kunnen beroepen op de uit artikel 46 van de

arbeidsongevallenwet voortvloeiende burgerrechtelijke immunitet, wanneer het slachtoffer van een arbeidsongeval een cursist in individuele beroepsopleiding is.

B.8.2. De in het geding zijnde bepalingen roepen aldus een verschil in behandeling in het leven tussen, enerzijds, de werkgever van een werknemer of een leerjongen die het slachtoffer is van een arbeidsongeval en de lasthebbers en de aangestelden van die werkgever en, anderzijds, de werkgever bij wie een cursist een individuele beroepsopleiding volgt, die het slachtoffer is van zulk een ongeval, en de lasthebbers en de aangestelden van die werkgever.

Bij zijn arrest nr. 51/2016 van 24 maart 2016 heeft het Hof geoordeeld dat het voormelde verschil in behandeling, in zoverre het de werkgever betreft, niet zonder redelijke verantwoording is en aldus bestaanbaar is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

B.9. Het is, gelet op hetgeen is vermeld in B.4, in overeenstemming met de logica van het stelsel van de arbeidsongevallenwet dat het toepassingsgebied ervan, wat de werkgevers betreft, in beginsel is beperkt tot diegenen die personen tewerkstellen die onder de bescherming van die wet vallen. Die wet bevat immers een evenwichtig geheel van regels, die, geïsoleerd van dat geheel, nu eens in het voordeel, dan weer in het nadeel zijn van de werkgevers of van de werknemers.

Meer in het algemeen is het in overeenstemming met de logica van het federale stelsel van de sociale zekerheid van de werknemers dat het toepassingsgebied ervan mede wordt bepaald door het criterium van het al dan niet onderworpen zijn aan de verplichting tot het betalen van socialezekerheidsbijdragen. Die verplichting tot het betalen van socialezekerheidsbijdragen - die onder meer worden aangewend ter financiering van het Fonds voor Arbeidsongevallen - wordt geregeld in de voormelde wet van 27 juni 1969, waarvan het principiële toepassingsgebied wordt bepaald door het bestaan van een arbeidsovereenkomst tussen een werkgever en een werknemer.

In dezelfde lijn is het in overeenstemming met de logica van het stelsel van de arbeidsongevallenwet en met de logica van het federale stelsel van de sociale zekerheid van de werknemers dat de bepalingen vervat in artikel 46, § 1, van de arbeidsongevallenwet in beginsel enkel van toepassing zijn op de lasthebbers en de aangestelden van de werkgever wanneer het slachtoffer van het arbeidsongeval onder de bescherming van die wet valt.

B.10. De individuele beroepsopleiding betreft een maatregel van de Vlaamse Gemeenschap, genomen in het kader van haar bevoegdheden inzake de beroepsomscholing en -bijscholing, zoals bedoeld in artikel 4, 16°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen. Vermits de betrokken maatregel betrekking heeft op de beroepsopleiding van werkzoekenden, en niet op de tewerkstelling ervan, is het in beginsel in overeenstemming met de logica van dat stelsel, dat de betrokken personen niet door een arbeidsovereenkomst zijn verbonden met de werkgever bij wie zij die opleiding volgen.

B.11. Het niet onderworpen zijn van de werkgever, wat de cursist in individuele opleiding betreft, aan de sociale zekerheid van de werknemers, brengt onder meer met zich mee dat de werkgever voor die cursist geen bijdragen dient te betalen in de sociale zekerheid, en aldus niet bijdraagt tot de financiering van, onder meer, het Fonds voor Arbeidsongevallen. De werkgever bevindt zich ten aanzien van een cursist in individuele opleiding bijgevolg in een situatie die verschilt van de situatie waarin een werkgever zich bevindt ten aanzien van een werknemer of een leerjongen. Het niet onderworpen zijn van de werkgever, wat de cursist in individuele opleiding betreft, aan de sociale zekerheid van de werknemers, brengt eveneens met zich mee dat de lasthebbers en de aangestelden van de werkgever zich ten aanzien van de cursist in individuele opleiding in een situatie bevinden die verschilt van de situatie waarin de lasthebbers en de aangestelden van een werkgever zich bevinden ten aanzien van een werknemer of een leerjongen.

B.12. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

De artikelen 1, 2 en 46 van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 schenden de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet, in zoverre de lasthebbers en de aangestelden van de werkgever zich niet kunnen beroepen op de uit artikel 46 voortvloeiende burgerrechtelijke immuniteit wanneer het slachtoffer van een arbeidsongeval een persoon is die een individuele beroepsopleiding volgt, zoals bedoeld in de artikelen 90 en volgende van het besluit van de Vlaamse Regering van 5 juni 2009 houdende de organisatie van de arbeidsbemiddeling en de beroepsopleiding.

Aldus gewezen in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 8 november 2018.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

A. Alen